

MEMORANDUM

ZA ZODPOVĚDNOST
A TRANSPARENTNOST V OBCHODU
S VOJENSKÝM MATERIÁLEM

AMNESTY
INTERNATIONAL

Za zodpovědnost a transparentnost v obchodu s vojenským materiálem

MEMORANDUM

V tomto memorandu, které se zasazuje za zodpovědnost a transparentnost obchodu s vojenským materiálem, předkládá Amnesty International Česká republika na základě analýzy doporučení vůči české vládě. První část je věnovaná politice ČR v této oblasti a faktickým vývozům vojenského materiálu, ke kterým došlo v posledních letech, druhá pak shrnuje doporučení vůči jednotlivým resortům a orgánům státní správy.

SHRNUTÍ

Podpora demokracie a úcta k lidským právům jsou hodnoty, jejichž význam je v české společnosti i vzhledem k historickým zkušenostem základním prvkem státnosti a politické kultury. Tato normativní východiska se odrážejí v koncepčních dokumentech, strategiích a plánech vlády ČR, jakož i v pozicích ČR na půdě mezinárodních organizací.

V rámci jednání o Smlouvě o obchodu se zbraněmi (Arms Trade Treaty, dále jen ATT), která proběhla na půdě Organizace spojených národů, podpořila Česká republika, tak jako i další evropské země princip, podle něhož by státy měly být zavázány k odmítnutí, pozastavení nebo odejmutí licence na mezinárodní transfer výrobků obranného průmyslu v případech, ve kterých lze na základě dostupných informací identifikovat závažné riziko, že by tento materiál přispěl k vážnému porušování lidských práv nebo mezinárodního humanitárního práva. Amnesty International tento princip nazývá „golden rule“, tedy „zlatým pravidlem“ a považuje jej za klíč k zodpovědnému obchodu s vojenským materiálem.

Z dostupných informací vyplývá, že oproti minulému roku došlo ke zdvojnásobení hodnoty využitých licencí, zatímco způsob jejich přidělování a kontrolní mechanismy zůstaly neměnné. Téměř polovina vojenského materiálu byla přitom vyvezena do zemí, jako je Saúdská Arábie, Egypt, Irák, Jemen, Turkmenistán či Bahrajn, tedy do zemí, ve kterých přetrvává represivní režim, nebo jsou zde zásadně porušována lidská práva. V širším rozměru tak Česká republika bohužel následuje celosvětový trend v obchodu s vojenským materiálem, který je možné vymezit skrze prohlubování militarizace v dlouhodobě nestabilních regionech.

Amnesty International se v tomto kontextu domnívá, že principy a zásady, ke kterým se Česká republika hlásí ve svých národních strategiích, jakož i na půdě mezinárodních organizací, by měly být mnohem více podepřeny praxí a zobrazeny v zásadách transparentního a zodpovědného vývozu vojenského materiálu, který je coby součást české proexportní politiky mnohdy výrazně upřednostňován na úkor lidskoprávních hledisek. V zájmu zachování dobrého jména České republiky doma i v zahraničí, je přijetí reformních kroků v tomto směru nezbytné.

I. ÚVOD: PŘEHLED ČESKÉHO ZAHRANIČNÍHO OBCHODU S VOJENSKÝM MATERIÁLEM ZA ROK 2014

Obdobně jako v předcházejícím roce se lze na základě dostupných informací domnívat, že dosavadní jednání České republiky v oblasti obchodu s vojenským materiálem, se v praxi odklání od deklarovaných principů zahraniční politiky. Podle údajů výroční zprávy Ministerstva průmyslu a obchodu vyvezla Česká republika **v roce 2014** vojenský materiál do **35 zemí**, které jsou z pohledu dodržování lidských práv dlouhodobě problematické, a kde podle výzkumů Amnesty International dochází k jejich vážnému porušování. V řadě případů se jedná o státy s represivními režimy, ve kterých neexistuje demokratická kontrola ozbrojených složek, nezávislé soudnictví a vládní elity zodpovědné vůči občanům. Alarmující je především skutečnost, že právě do takovýchto rizikových zemí směřovalo v roce 2014 **49,29 %** vojenského materiálu vyvezeného z České republiky, což při celkovém objemu uskutečněného vývozu vojenského materiálu (11,62 mld. Kč nebo 421,9 mil. EUR) představuje částku zhruba **5,73 mld. Kč (207,9 mil. EUR)**. To je oproti roku 2013 (3,66 mld. Kč) **nárůst objemu exportu vojenského materiálu do rizikových zemí o celých 56,56 %**. Z hlediska nárůstu exportu vojenského materiálu z České republiky, bez ohledu na to, zda se jedná o rizikovou zemi či nikoliv, došlo k navýšení o 47,48 %. V minulé výroční zprávě (za rok 2013) byl přitom nárůst „pouze“ o 6,29 %.¹ I přesto, že export vojenského materiálu tvoří poměrně zanedbatelnou část z celkového objemu zahraničního obchodu České republiky, jeho kontinuální navyšování od roku 2011 svědčí o tom, že se jedná o výnosné odvětví se strmým růstem, jehož potenciál nebyl zcela vyčerpán.²

Počet rizikových zemí s nízkou kvalitou demokracie (dle FH indexu), do kterých v roce 2014 směřoval český vojenský materiál, se zvýšil o 5. Průměrný FH index těchto zemí se oproti minulému roku nepatrně zlepšil z hodnoty 5.4 na 5.3. Bohužel mezi nimi stále najdeme výrazně represivní autoritářské režimy, jako je Saúdská Arábie, Turkmenistán, Ázerbájdžán nebo Čína. Z hlediska nejvíce **exportovaných skupin vojenského materiálu** do těchto zemí, se jednalo o střelivo a zapalovače (SVM3, 16x), zbraně s hladkým vývrtem a ráží do 20 mm, popř. lehké palné zbraně (SVM1, 14x), následované „letadly“ (SVM10, 13x) a pozemními vozidly (SVM6, 10x). Z pohledu hodnoty exportovaných skupin vojenského materiálu byla nejdražšími položkami pozemní vozidla (SVM6, 81,6 mil. EUR), následovaná „letadly“ (SVM10, 35 mil. EUR) a zbraněmi s hladkým vývrtem a ráží do 20 mm, popř. lehkými palnými zbraněmi (SVM1, 21 mil. EUR).³ Součástí těchto skupin SVM však mohou být i služby, poskytované v souvislosti s vojenským materiálem, které jsou realizovány buď jako jeho přímá součást, anebo zcela samostatně v rámci jedné z kategorií SVM.⁴

Z hlediska celkového **geografického vymezení**, jsou největšími importéry českého vojenského materiálu členské státy Evropské unie (128 802 tis. EUR) a země Blízkého východu (113 586 tis. EUR). Z těchto dvou

¹ Viz Graf 2. MPO (2015): Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2014, (<http://download.mpo.cz/get/35863/57935/614658/priloha001.pdf>).

² Viz Graf 3. V současnosti je například členem Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu ČR (AOBP) 108 společností, které se určitým způsobem podílejí na výrobě, renovaci či obchodu s vojenským materiálem. AOBP (2015): Členové AOBP, (<http://www.aobp.cz/clenove/>).

³ Viz Graf 19.

⁴ Mezi takovéto služby patří dle zákona č. 38/1994 Sb. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, zejména provádění oprav, úprav, jakožto i poskytování informací, vysílání a přijímání odborníků za účelem výzkumu, vývoje, konstrukce, výroby, úprav, oprav, údržby, použití a ovládání vojenského materiálu. MPO (1994, 2012): Zákon o zahraničním obchodu s vojenským materiálem a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (<http://download.mpo.cz/get/26807/27055/302917/priloha011.pdf>).

nejvytíženějších regionů jsou jednoznačně největšími příjemci vojenského materiálu Německo a Saúdská Arábie.⁵ Oproti roku 2013 jsou první dvě pozice nejvytíženějších regionů neměnné, nicméně v pořadí největších importérů českého vojenského materiálu z těchto regionů byly na prvním místě Slovensko a Egypt.⁶

Zamítnuty byly žádosti o rozšíření exportu zbraní do zemí, jako je Bělorusko, Zimbabwe, Súdán, Eritrea, Kuba, Jižní Súdán, Írán, Sýrie a Saharská republika.

Na druhou stranu **na tomto seznamu chybí** země jako Irák (10 390 tis. EUR), Egypt (19 857), Saúdská Arábie (70 061), Libye (299), Afghánistán (4 234), Bahrajn (352), Nigérie (3 862), Etiopie (209), Vietnam (13 861) nebo Rusko (5 264), kam byl dodán vojenský materiál za téměř 3 469 803 mil. Kč (128 389 tis. EUR). Tyto země jsou přitom dlouhodobě kritizovány za **porušování lidských práv**, a některé z nich trpí i vysokou mírou nestability, decentralizace a nedemokratickým zřízením s represivními tendencemi vůči svému obyvatelstvu.

V porovnání s jinými členskými státy EU se český export vojenského materiálu mnohdy nachází na předních pozicích a v tomto odvětví rozhodně není nezanedbatelným evropským exportérem. V celkovém hodnocení států EU dle uskutečněných exportů, se Česká republika (286 mil. EUR) nacházela za rok 2013⁷ na sedmém místě za Španělskem (3,9 mld. EUR), Francií (3,7 mld. EUR), Itálií (2,8 mld. EUR), Švédskem (1,2 mld. EUR), Rakouskem (528 mil. EUR) a Polskem (336 mil. EUR).⁸ Rizikovými zeměmi, ve kterých měl v roce 2013 český export vojenského materiálu dominantní postavení, jsou Kambodža (100 %), Jemen (84,28 %), Vietnam (71,55 %) a Irák (38,08 %). Druhým nejvýznamnějším exportérem vojenského materiálu byla Česká republika v Afghánistánu (18,14 %), Nigérii (19,11 %) a Angole (21,59 %). Z hlediska objemu uskutečněného českého exportu a zároveň jeho kontroverze, nelze také opomenout země jako Egypt (8,98 %), Saúdskou Arábii (0,96 %) a SAE (0,42 %).⁹ Jak lze však pozorovat, i když jsou tyto země mezi největšími importéry vojenského materiálu nejen z České republiky, v celkovém srovnání evropských i jiných zemí nedosahuje český export ani 1 %. Na druhou stranu tento fakt nijak nezlehčuje závažnost situace, ve které dochází ke kolizi s předem deklarovanými cíli české zahraniční politiky, pro kterou je dodržování lidských práv jedním z hlavních hodnotových východisek.¹⁰

5 Viz Graf 1.

6 MPO (2014): Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2013, (<http://www.mpo.cz/dokument151254.html>).

7 Údaje o exportech vojenského materiálu jsou v rámci jednotlivých výročních zpráv společného postoje Rady EU 2008/944/SZBP bohužel poskytovány vždy s dvouletým zpožděním, což výrazně znemožňuje komparaci informací ve stejném kalendářním roce.

9 Viz Grafy 10-18.

10 MZV (2015): Koncepce zahraniční politiky České republiky, (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html).

II. ČESKÝ ROZPOR V OBCHODU SE ZBRANĚMI: ZÁVAZKY VERSUS ZÁJMY

Významná část světového obchodu s vojenským materiálem zahrnuje transfery, jejichž charakter narušuje bezpečnostní prostředí v lokálním, regionálním, ale i globálním měřítku, a vytváří tak podmínky pro eskalaci násilí, vznik konfliktů s jejich vyšší a nepředvídatelnou intenzitou. Tento vojenský materiál je v případě zneužití reálným nástrojem porušování lidských práv, jejichž obnova se tak stává v dlouhodobém horizontu komplikovanou.¹¹

Z podobných premis vycházela i skupina vládních expertů na půdě OSN, na základě jejichž zprávy byla v roce 2008 Valným shromážděním přijata rezoluce č. 63/240, s názvem „Na cestě ke smlouvě o obchodu se zbraněmi: ustanovení společných mezinárodních standardů pro import, export a transfer konvenčních zbraní“. V expertní zprávě se klade důraz na potřebu vnitrostátních systémů, interních kontrol a kontrol dodávek zbraní do regionů a na trhy, které představují hrozbu pro bezpečnost a stabilitu. O rok později skupina expertů předložila Valnému shromáždění dokument, který zdůraznil vážnost negativních dopadů obchodu se zbraněmi a jeho vazby na eskalaci konfliktů, terorismus a organizovaný zločin.^{12,13} Vyvrcholením byla rezoluce Valného shromáždění č. 64/48 s názvem „Smlouva o obchodu se zbraněmi“, na jejímž základě byla v roce 2012 svolána konference s cílem vytvořit globální právně závazné standardy upravující obchod s konvenčními zbraněmi, tedy tzv. Arms Trade Treaty (ATT). OSN v rámci diplomatických rozhovorů následně vytvořila finální text smlouvy, která byla 2. dubna 2013 rezolucí **A/RES/67/234B** schválena (hlasovalo pro ní 155 států včetně České republiky) a 24. prosince 2014 vstoupila v platnost na základě svého čl. 22.1.

V rovině dalšího kroku, kterým je implementace ATT, proběhla i **První konference členských států Smlouvy o obchodu se zbraněmi (CSP1)**, jenž se konala 24. – 27. srpna 2015 v mexickém Cancúnu za účasti zástupců 120 států. Role České republiky byla již před zahájením samotné konference posílena členstvím v evaluační komisi, jejímž cílem bylo doporučení a zvolení ředitele stálého Sekretariátu ATT.¹⁴ Vedle toho figurovalo české zastoupení i ve Správní radě, která spolupracovala s Prezidentem konference.¹⁵ Kromě ustanovení stálého Sekretariátu ATT (včetně jeho mandátu a ředitele)¹⁶ a definování pevných procedurálních a finančních pravidel, bylo významným cílem konference i schválení pravidel pro proces vypracovávání národních výročních zpráv o exportech a importech zbraní, včetně transparentnosti těchto zpráv. Na rozdíl od procedurálních a finančních pravidel, které se podařilo schválit hned v úvodu, nebylo v případě výročních zpráv dosaženo patřičného konsenzu ohledně podrobnosti informací a míry jejich zveřejnění, čímž se toto téma odkládá na další konferenci (CSP2), která proběhne následující rok v Ženevě, jenž byla zvolena za sídlo stálého Sekretariátu ATT.¹⁷ Z hlediska transparentnosti bylo dosaženo výrazného úspěchu poté, co byla

¹¹ Da Silva, Clare (2009): *Creating a human rights standard for the Arms Trade Treaty*, (<http://www.unidir.org/pdf/articles/pdf-art2861.pdf>), s. 31.

¹² OSN (2009): *Towards an arms trade treaty: establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (A/RES/63/240)*, (<http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/RES/63/240&Lang=E>).

¹³ PrepCom (2009): *Report of the Open-ended Working Group towards an Arms Trade Treaty: establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (A/AC.277/2009/1)*, (http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/AC.277/2009/1&Lang=E).

¹⁴ V čele české delegace na této konferenci stanul David Müller (ředitel odboru pro evropské právo z MPO), spolu s ním zde byl Václav Bálek (vedoucí odboru pro Politiku OSN z MZV) a Pavel Balihar (zástupce ředitele odboru licenční správy MPO).

¹⁵ Členem Správní rady bylo i Pobřeží slonoviny, Francie, Jamajka a Japonsko. *First Conference of States Parties (2015), ATT/CSP1/2015 Draft Final Report, 24-27 August, 2015* (http://www.thearmstradetreaty.org/images/ATT_CSP1_2015__2.pdf).

¹⁶ Prozatímním ředitelem stálého Sekretariátu ATT byl zvolen Jihoafričan Simeon Dumisani Dladla.

odsouhlasena otevřenost budoucích konferencí (CSPs) všem participujícím občansko-právním uskupením, což uvítalo zejména to největší z nich – Control Arms – jehož součástí je i Amnesty International. Stejná privilegia byla udělena ale i jiným nestátním aktérům, včetně zástupců z řad zbrojního průmyslu.¹⁸ Posledním zásadním krokem, kterého bylo dosaženo, je ustanovení formy hlasování založené na snaze o dosažení konsenzu – teprve pokud všechny pokusy o jeho dosažení selžou, přijde na řadu většinové hlasování, aby se předešlo riziku vetovat zásadní rozhodnutí a paralyzovat tak celý proces.¹⁹

Česká republika na mezinárodní úrovni podporuje globální regulaci obchodu s konvenčními zbraněmi, a to jak prostřednictvím svých zástupců na půdě OSN, v rámci Evropské unie nebo multilaterálních smluv a ujednání. V roce 2013 také Vláda ČR schválila Strategii vztahu státu a obranného a bezpečnostního průmyslu České republiky, kde vymezila exportní priority a základní dimenze podpory českého exportu.²⁰ Exporty vojenského materiálu do sousedních států EU (např. na Ukrajinu) by částečně korespondovaly s Bezpečnostní strategií České republiky, která nevyklučuje přímé ohrožení nebo destabilizaci území našich spojenců a tudíž i ohrožení naší země.²¹ Tento přístup však neospravedlňuje žádný z výše uvedených exportů do silně destabilizovaných oblastí či do rukou autoritativních režimů.

Odkazy na podporu demokracie, míru, stability, bezpečnosti a ochrany lidských práv, vycházející z principů univerzality a nedělitelnosti, jsou pevně ukotveny v koncepčních dokumentech české zahraniční politiky.^{22,23,24} Ty ve svých vnějších vztazích podporují obdobné hodnoty EU, jejichž dodržování přispívá mimo jiné i k mezinárodní bezpečnosti, neboť zabraňuje vzniku bezpečnostních hrozeb.²⁵

Prostředníkem mezi zahraničně-politickými koncepcemi a závazky ČR a **systémem kontroly obchodu s vojenským materiálem**, je Ministerstvo zahraničních věcí (dále Ministerstvo), které by mělo korigovat koherenci vnitrostátních politik s mezinárodními závazky. Jeho pozice je v tomto systému vymezená zákonem číslo 38/1994 Sb., jenž kromě jiného v licenčním řízení stanovuje kompetence jednotlivých státních institucí.²⁶ Ministerstvo vydává v případě zahraničního obchodu závazné stanovisko týkající se možnosti vývozu

¹⁷ Formou a obsahovými kritérii výročních zpráv ATT se má zabývat otevřená pracovní skupina, která nyní byla stejně jako v Berlíně 2014 vytvořena Švédskem.

¹⁸ Bauer, S. a Bromley, M. (2015): 'Rules of the Road' for the Arms Trade Treaty agreed in Cancun but stiffer tests lie ahead, SIPRI, 28 August 2015, (<http://www.sipri.org/media/expert-comments/bromley-aug-2015>).

¹⁹ K většinovému hlasování bude zapotřebí 2/3 většiny; pro procedurální záležitosti bude stačit prostá většina.

²⁰ MPO (2015): Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2014, (<http://download.mpo.cz/get/35863/57935/614658/priloha001.pdf>).

²¹ MZV (2015): Bezpečnostní strategie České republiky 2015, (<http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>).

²² MZV (2015): Koncepce zahraniční politiky České republiky, (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html).

²³ MZV (2010b): Koncepce transformační politiky, (http://www.mzv.cz/file/517290/NOVA_KONCEPCE_TP_final.doc).

²⁴ MZV (2010a): Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010-2017, (http://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf).

²⁵ EU (2012): Strategický rámec EU k lidským právům a demokracii, (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf). EU (1950, 2010): Evropská úmluva o lidských právech, (http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf). EU (2015): Akční plán pro lidská práva a demokracii 2015-2019, (http://eeas.europa.eu/factsheets/news/150720_eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_2015-2019_factsheet_en.htm).

vojenského materiálu do cílové země, ve kterém přihlíží k zájmům České republiky na mezinárodní úrovni. Rozhodnutí týkající se exportu vojenského materiálu tak tvoří integrální součást zahraniční politiky, která je vymezená cíli a prioritami na stanovené období a je možné jej těmito prioritami zastřešit.^{27,28}

Amnesty International si je vědoma, že ne všechen vojenský materiál je přímo prostředkem porušování lidských práv. Nicméně v zemích bez jasné či slabé bezpečnostní garance toho, že nedojde k jeho zneužití, se však značně zvyšuje riziko posílení monopolu na násilí těch, kteří lidská práva pošlapávají.

Amnesty International apeluje na Ministerstvo zahraničních věcí, aby dostalo závazkům, které byly stanoveny v rámci resortních koncepcí: Koncepce zahraniční politiky, Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce a Koncepce podpory lidských práv a transformační spolupráce. Zodpovědnost má v tomto přístupu strategický význam, který dle názoru Amnesty International, není možno obcházet poukazováním na ekonomické zájmy a proexportní politiku české vlády. Právě proto je zásadní, aby v budoucnu nedocházelo k nezodpovědným transferům, jen stěží slučitelným s podporou demokracie a ochranou lidských práv, tak jak jsou definovány v koncepčních dokumentech ČR.

Příklady minulých dodávek vojenského materiálu jasně ukazují na to, že zvyšování množství vojenského materiálu v oblastech s nedemokratickou vládou rozhodně nelze brát za jednoznačnou záruku stabilního prostředí. Konkrétně lze zmínit export vojenského materiálu do Etiopie, kde i přes vládnoucí represivní praktiky strany EPRDF, vyváží Česká republika vojenský materiál kontinuálně přinejmenším od roku 2003. To samé lze říci i o Egyptě, kam přinejmenším od roku 2005 směřovaly dodávky z České republiky, a to navzdory skutečnosti, že zdejší režim byl nedemokratický a v mnoha směrech represivní. Egyptské ozbrojené síly využily v posledních letech k potlačení protestů slzný plyn, střelbu do davu, bití účastníků demonstrací a v některých případech těžkou vojenskou techniku. V zemi tak zemřely stovky lidí a tisíce jich byly zraněny.²⁹ Nelze také opomenout země jako Jemen nebo Irák, do kterých prokazatelně směřoval český

26 Těmi jsou kromě Ministerstva zahraničních věcí také Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo obrany (z hlediska zabezpečení obrany České republiky), Ministerstvo vnitra (z hlediska veřejného pořádku, bezpečnosti a ochrany obyvatelstva) a Generální ředitelství cel (GRŮ).

27 Rozdělení širšího a užšího pojetí podpory demokracie odkazuje na reálný stav v České republice, kde je samotný koncept součástí transformační a rozvojové politiky (užší pojetí). Širší pojetí odkazuje na celkovou koncepci politiky podpory demokracie, která prostupuje zahraniční politiku jako takovou a plyne z jejího hodnotového založení (srov. MZV 2011; MZV 2010a; MZV 2010b).

28 Tato situace nastala například v rámci zasedání Podvýboru pro kontrolu akvizic Ministerstva obrany a obchodu s vojenským materiálem 6. září 2012, kde zástupci Amnesty International ČR iniciovali diskuzi o udělení licence na protiletadlové kanóny ZU-23-2 do Jemenu. Přes represivní charakter režimu, nízké standardy demokratických ukazatelů a přítomné násilí byly licence ze strany MZV ČR obhajovány ve smyslu podpory legitimního boje jemenské vlády proti terorismu a posilování stability a bezpečnosti v zemi. Rozpor byl tedy chápán jako podpora lidských práv (v dikci koncepčních dokumentů neoddělitelná součást demokracie) versus podpora bezpečnosti a stability (srov. Amnesty International ČR 2012). Ekonomická dimenze vývozu tedy netvořila hlavní argumentační proud, který by definoval jádro rozporu.

29 Amnesty International (2011): *Arms Transfers To The Middle East And North Africa: Lessons For An Effective Arms Trade Treaty*, (<http://www.amnesty.org/en/library/asset/ACT30/117/2011/en/049fdeee-66fe-4b13-a90e-6d7773d6a546/act301172011en.pdf>), s. 25-36.

vojenský materiál kontinuálně od roku 2004. Přitom se jedná o zemi, kde v současnosti probíhá ozbrojený konflikt, do kterého je přímo či nepřímo zapojena řada státních i nestátních aktérů a panuje vysoké riziko zneužití a proliferace importovaných zbraní do jejich rukou.³⁰ Případným zneužitím či proliferací zbraní v daných zemích je poté nejcitelněji zasaženo civilní obyvatelstvo.

III. JE PŘÍSTUP ČESKÉ REPUBLIKY SKUTEČNĚ ZODPOVĚDNÝ?

Ve světle výše uvedených skutečností je na místě se ptát, jakým způsobem jsou případné rozpory v exportu vojenského materiálu z pohledu podpory demokracie a lidských práv v České republice reflektovány. Konceptní a jiné závazné dokumenty tuto problematiku neobsahují a jejich interpretace je tak ponechána volnému výkladu různým složkám licenčního procesu. Chybí prioritizace, hierarchizace nebo alespoň jasná identifikace konfliktního potenciálu různých složek zahraniční politiky a jejich zvládání v případě výskytu konfliktní situace (ve smyslu principu „not all good things go together“). Zároveň se lze z dostupných informací – publikovaných především ve výročních zprávách MPO – domnívat, že v českém systému kontroly exportu vojenského materiálu neexistuje dostatečný prostor pro kritickou reflexi problematických případů, kterých je nemalá řada. Výroční zprávy v tomto kontextu při opisu jednotlivých transferů redukovat výčet informací na vágní „skupiny vojenského materiálu“, které neumožňují zpětný přezkum uskutečněných transferů, či jakýkoliv dohled nad dodržováním závazků, kterými je Česká republika vázána. Běžnou praxí je zlehčování uskutečněných transferů, které jsou z velké části definovány širokým spektrem možných produktů obranného průmyslu v rámci několika kategorií (skupin) vojenského materiálu. Díky tomu doposud nelze jasně zjistit přesnější informace o exportovaných položkách SVM, které jsou potřebné pro hlubší a přesnější analýzu celého procesu a jeho jednotlivých složek.

Kromě stabilních odběratelů v rámci Evropské unie (Rakousko, Polsko, Slovenská republika nebo Německo) či zámořských trhů (USA, Indie), směřovaly tyto dodávky rovněž do zemí s výrazným demokratickým deficitem či do zemí, v nichž dochází k závažnému porušování lidských práv. Při bližším pohledu na uskutečněné transfery, je podíl vyvezeného materiálu do těchto zemí (až na některé výjimky jako Vietnam, Egypt nebo Alžírsko) zanedbatelný. Amnesty International považuje nicméně za problematický způsob podání těchto informací, neboť problematická data v mnohých ohledech zkresluje. Materiál, který do těchto zemí směřoval, je totiž z velké části zařazen do kategorií, jejichž obsah není možné kvůli nízké transparentnosti analyzovat do detailů. Vzhledem k jejich vymezení lze však o stabilizačním efektu minimálně polemizovat.³¹

30 Campaign Against Arms Trade (CAAT): EU Arms Exports – Value of Exported Goods, (<https://www.caat.org.uk/resources/export-licences-eu/export.en.html>). EU (2015): European External Action Service (EEAS) – Arms Export Control, (<http://www.eeas.europa.eu/non-proliferation-and-disarmament/arms-export-control/>).

31 Jedná se například o zbraně s hladkým vývrtem ráže 20 mm, s drážkovanou hlavní ráže 12,7 mm a menší; dále zbraně s hladkým vývrtem a ráží nad 20 mm, zbraně s ráží nad 12,7 mm, střelivo, zařízení k zážehu rozněcovačů a součásti pro zbraně ze skupiny SVM 1, 2 a 12, miny, bomby, torpéda, rakety, raketové střely, výbušná zařízení, nálože a součásti (viz pozn. pod Tab. 1).

Vyšší transparentnost zveřejňovaných informací by přitom pomohla nejen k vytvoření efektivnějšího kontrolního mechanismu, ale ve své základní podstatě i samotné státní správě, která by nemusela být označována za viníka vágně specifikovaného druhu vojenského materiálu, exportovaného do rizikové země či nestabilní oblasti. Ne všechen vojenský materiál musí totiž označovat všeobecně vnímané zbraně s jejich množstvím negativních konotací. Ilustrativním příkladem může být vojenský materiál řazený do skupiny SVM7, který byl v minulém roce vyvezen do zemí jako je Libye, Turkmenistán nebo Kazachstán, tj. do zemí nesvobodných či destabilizovaných. Dle vyhlášky č. 210/2012 o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, do této skupiny patří chemické nebo biologické toxické látky, látky určené k potlačování nepokojů, radioaktivní materiály, související vybavení, součásti a materiály.³² Při podrobnější analýze lze však zjistit, že tato skupina zahrnuje i různá dekontaminační zařízení, včetně ochranných oděvů, filtrů, detektorů životu nebezpečných látek apod. Z výročních zpráv (MPO) však nelze přesněji zjistit, co přesně vybraný transfer obsahoval, což vyvolává oprávněnou nedůvěru a řadu otázek vůči kompetentním úřadům a v konečném důsledku i vůči politice České republiky v dané otázce.³³

Níže je představen přehled 35 zemí, do kterých byl v roce 2014 vojenský materiál vyvezen i přesto, že se často jedná o represivní režimy, které hrubě porušují základní práva svých občanů (viz Tab. 1). Tyto státy zpravidla nedisponují demokratickou kontrolou ozbrojených složek, nezávislým soudnictvím a policií a zodpovědnými elitami, a jejich charakter je z podstaty vládnutí autoritářský. To vše jsou významné faktory, které zvyšují možnost zneužití zbraní a vojenského materiálu proti opozičním subjektům v zemi, či reformním snahám jakékoliv složky společnosti.

Jako technický ukazatel (indikátor) pro zařazení země do seznamu „kritických“, a tedy „problematických“ zemí, je použit Freedom House Index (dále jen FH index). Právě na něj se ve své koncepci odvolává i Ministerstvo zahraničních věcí.³⁴ Samotná hranice (kritický práh) je vymezena hodnotou indexu 4, kdy je o způsobu vlády možné mluvit jako o tzv. volebním autoritarismu. Ten je definován jako stav, kdy v systému sice existuje institut voleb, ale zároveň jsou standardy demokracie trvale nízké.^{35,36} Toto vymezení nezahrnuje státy, které sice nevykazují úplně vysoké kvality demokratické vlády, jejich výkonnost z pohledu demokratických normativů je ale hodnocena více pozitivně než negativně. Tím se do seznamu dostaly skutečně jen země, jejichž demokratický potenciál je v současnosti minimální a diskuze o jejich charakteru nebudí tolik kontroverze.

32 MPO (2015): 210. Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. Sbírka zákonů č. 210/2012, s. 2975–2978. (<http://www.download.mpo.cz/get/37640/59747/620448/priloha001.pdf>)

33 MZV (2015): Koncepce zahraniční politiky České republiky, (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html).

34 MZV (2010a): Koncepce transformační politiky, (http://www.mzv.cz/file/517290/NOVA_KONCEPCE_TP_final.doc), s. 12.

35 Schedler, Andreas (2010): *Transitions from Electoral Authoritarianism*. Mexico-Toluca: CIDE, s. 11.

36 Volební autoritarizmy jsou charakterizované přítomností multistranických voleb, které jsou v systému přítomny a jejichž prostřednictvím jsou vybíráni zástupci pro výkonné a legislativní orgány země. Tento druh voleb se vyznačuje porušováním základních principů liberální demokracie (volby nejsou spravedlivé a svobodné), a to do té míry a tak systematicky, že institut voleb vystupuje jako autoritativní nástroj. Powell, Bingham G. (2000): *Elections as Instruments of Democracy: Majoritarian and Proportional Visions*. New Haven, CT: Yale University Press.

Tab. 1: Export vojenského materiálu do zemí s nízkou kvalitou demokracie v roce 2014 (% podíl položek SVM na využitých vývozních licencích za rok 2014).

Země	Podíl v %	SVM v %	SVM v %	SVM v %	SVM v %	FH Index
1. Saúdská Arábie	16.3837 %	SVM 6 - 73%	SVM 13 - 16%	SVM 3 - 10%	SVM 22 - 2%	P7P7 C7 = 7.0
2. Alžírsko	7.7024 %	SVM 10 - 59%	SVM 6 - 37%	SVM 2 - 2%		P6 C5 = 5.5
3. Egypt	4.7430 %	SVM 1 - 41%	SVM 3 - 33%	SVM 6 - 14%	SVM 11 - 3%	P6 C5 = 5.5
4. Pákistán	4.0098 %	SVM 18 - 95%	SVM 10 - 3%			P4 C5 = 4.5
5. Vietnam	3.8024 %	SVM 11 - 39%	SVM 6 - 21%	SVM 1 - 13%	SVM 2 - 12%	P7 C5 = 6.0
6. Irák	2.4297 %	SVM 1 - 75%	SVM 6 - 11%	SVM 3 - 8%	SVM 4 - 4%	P5 C6 = 5.5
7. Malajsie	1.3363 %	SVM 6 - 59%	SVM 1 - 23%	SVM 11 - 10%	SVM 8 - 5%	P4 C4 = 4.0
8. SAE	1.3350 %	SVM 6 - 78%	SVM 11 - 18%	SVM 3 - 2%		P6 C6 = 6.0
9. Ruská federace	1.2309 %	SVM 10 - 84%	SVM 3 - 8%	SVM 11 - 4%	SVM 9 - 1%	P6 C5 = 5.5
10. Kazachstán	1.0067 %	SVM 6 - 46%	SVM 13 - 30%	SVM 7 - 19%	SVM 1 - 3%	P6 C5 = 5.5
11. Afghánistán	0.9900 %	SVM 10 - 83%	VM 1 - 16%			P6 C6 = 6.0
12. Nigérie	0.9040 %	SVM 6 - 42%	SVM 4 - 29%	SVM 10 - 27%		P4 C4 = 4.0
13. Thajsko	0.7923 %	SVM 10 - 71%	SVM 1 - 19%	SVM 3 - 6%	SVM 21 - 1%	P4 C4 = 4.0
14. Jemen	0.4593 %	SVM 3 - 100%				P6 C6 = 6.0
15. Čína	0.4567 %	SVM 10 - 58%	SVM 22 - 41%			P7 C6 = 6.5
16. Ázerbájdžán	0.4480 %	SVM 10 - 88%	SVM 1 - 11%			P6 C6 = 6.0
17. Keňa	0.3139 %	SVM 10 - 49%	SVM 3 - 45%	SVM 4 - 5%		P4 C4 = 4.0
18. Turkmenistán	0.2382 %	SVM 7 - 100%				P7 C7 = 7.0
19. Jordánsko	0.1596 %	SVM 3 - 90%	SVM 1 - 8%			P6 C5 = 5.5
20. Etiopie	0.0962 %	SVM 10 - 80%	SVM 10 - 80%	SVM 5 - 8%		P6 C6 = 6.0
21. Bahrajn	0.0823 %	SVM 11 - 61%	SVM 1 - 38%			P6 C6 = 6.0
22. Libye	0.0699 %	SVM 7 - 100%				P4 C5 = 4.5
23. Angola	0.0601 %	SVM 3 - 80%	SVM 10 - 15%	SVM 2 - 4%		P6 C5 = 5.5
24. Libanon	0.0434 %	SVM 1 - 75%	SVM 2 - 16%	SVM 15 - 7%		P5 C4 = 4.5
25. Uganda	0.0380 %	SVM 14 - 100%				P6 C4 = 5.0
26. Venezuela	0.0333 %	SVM 10 - 100%				P5 C5 = 5.0
27. Maroko	0.0303 %	SVM 3 - 100%				P5 C4 = 4.5
28. Kuvajt	0.0277 %	SVM 3 - 100%				P5 C5 = 5.0
29. Kosovo	0.0173 %	SVM 3 - 100%				P5 C4 = 4.5
30. Kamerun	0.0149 %	SVM 14 - 83%	SVM 3 - 16%			P6 C6 = 6.0
31. Singapur	0.0116 %	SVM 1 - 69%	SVM 18 - 23%	SVM 11 - 6%		C4 P4 = 4.0
32. Srí Lanka	0.0113 %	SVM 3 - 98%	SVM 1 - 1%			C4 P5 = 4.5
33. Omán	0.0045 %	SVM 1 - 83%	SVM 3 - 16%			C5 P6 = 5.5
34. Konžská republika	0.0040 %	SVM 4 - 100%				C5 P6 = 5.5
35. Burkina Faso	0.0032 %	SVM 10 - 100%				C3 P5 = 4.0
SPOLU:	49.29 %					5.3

Pozn. (1): Značka % odkazuje na procentuální podíl z celkového objemu vyvezeného vojenského materiálu za rok 2014; **SVM x** představuje jednotlivé vyvezené položky, které odkazují na kategorizaci vojenského materiálu v systému licenční správy podle vyhlášky č. 332/2009 Sb. Číslo za pomlčkou označuje procentuální podíl z vyvezeného materiálu do dané země: **SVM 1** uvádí zbraně s hladkým vývrtem do ráže 20 mm, další zbraně a samočinné zbraně s ráží 12,7 mm nebo menší, včetně jejich příslušenství a součástí; **SVM 2** zbraně s hladkým vývrtem a ráží nad 20 mm, další zbraně a výstroj s ráží nad 12,7 mm, vrhací zařízení a příslušenství, včetně jejich dalších součástí; **SVM 3** střelivo, a zapalovače a součásti pro zbraně ze skupiny SVM 1, 2, 3 a 12; **SVM**

4 pumy (letecké), torpéda, rakety, raketové střely, další výbušná zařízení a nálože a příslušné vybavení a příslušenství a součásti speciálně pro ně určené; **SVM 6** pozemní vozidla a jejich součásti; **SVM 7** chemické nebo biologické toxické látky, "látky určené na potlačování nepokojů", radioaktivní materiály, související vybavení, součásti a materiály; **SVM 8** "energetické materiály" a příbuzné látky (výbušné látky, hnací hmoty, pyrotechnické složky a související paliva, oksylichovadla, polymery, aditiva, prekurzory); **SVM 9** válečná plavidla (hladinová i podmořská), speciální námořní výzbroj a výstroj, příslušenství, součásti a jiná hladinová plavidla; **SVM 10** "letadla", vzdušné dopravní prostředky lehčí než vzduch, bezpilotní vzdušné prostředky (UAV), letecké motory a výzbroj a výstroj letadel, související vybavení a součásti, speciálně určené nebo upravené pro vojenské použití; **SVM 11** elektronické vybavení speciálně určené pro vojenské použití, "kosmické lodě" a součásti nepodléhající kontrole podle jiných bodů Společného vojenského seznamu EU a pro ně speciálně určené součásti; **SVM 13** pancéřové nebo ochranné vybavení, konstrukce a součásti; **SVM 14** specializované vybavení pro vojenský výcvik nebo pro simulaci vojenských taktických situací, simulátory speciálně určené pro výcvik v používání jakékoliv palné zbraně nebo zbraně podle bodů **SVM 1** nebo **SVM 2** a pro ně speciálně určené součásti a doplňky; **SVM 15** zobrazovací vybavení nebo vybavení pro ochranu proti průzkumu, určené speciálně pro vojenské účely a speciálně pro ně určené součásti a příslušenství; **SVM 18** výrobní zařízení pro výrobu výrobků uvedených v tomto seznamu a součásti; **SVM 21** "programové vybavení" pro vojenské použití; **SVM 22** „technologie“ pro položky zde uvedené a pro ty uvedené na Společném vojenském seznamu EU. **FH Index 2014** představuje publikované indexy Freedom House za rok 2014, které zahrnují hodnocení kvality demokracie v roce 2014; označení C pro index občanských svobod a označení P pro index politických práv. Index FH je aritmetickým průměrem indexu občanských a indexu politických práv. Do seznamu se dostali země, jejichž FH index dosahuje hodnoty 4 a vyšší. Zdroj: MPO (2015): Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2014 (<http://www.mpo.cz/dokument151254.html>); Freedom House (2014): Freedom in the World (<http://www.freedomhouse.org>).

Pozn. (2): Z důvodu absence FH indexu pro Macao, uvedené v tabulce výroční zprávy MPO za rok 2014, není hodnocení této oblasti ve výše uvedeném přehledu zahrnuto. Jeho podíl na celkovém exportu tvoří 0.0004 % (SVM 3 - 100%), tj. téměř nejméně ze všech zemí uvedených v této výroční zprávě.

V tabulce je identifikováno 35 „rizikových“ zemí, do kterých Česká republika v roce 2014 vyvezla vojenský materiál, přičemž průměrný index míry jejich demokratičnosti se pohybuje na úrovni 5,3 – oproti roku 2013 došlo ke zlepšení o desetinu indexu (z 5,4), čímž došlo k návratu k hodnotám z roku 2012 (5,3).

Do zmíněných zemí směřovalo v roce 2014 **49,29 %** vojenského materiálu vyvezeného z ČR. Při celkovém objemu exportu (11,62 mld. Kč) činí tato částka zhruba 5,73 mld. Kč.

Z hlediska nejvíce exportovaných skupin vojenského materiálu do těchto zemí se jednalo o střelivo a zapalovače (SVM3, 16x), zbraně s hladkým vývrtem a ráží do 20 mm, popř. lehké palné zbraně (SVM1, 14x), následované „letadly“ (SVM10, 13x) a pozemními vozidly (SVM6, 10x). Z pohledu hodnoty exportovaných skupin vojenského materiálu, byly nejdražšími položkami pozemní vozidla (SVM6, 81,6 mil. EUR), následované „letadly“ (SVM10, 35 mil. EUR) a zbraněmi s hladkým vývrtem a ráží do 20 mm, popř. lehkými palnými zbraněmi (SVM1, 21 mil. EUR).³⁷

Samotná situace je výsledkem dlouhodobého přístupu Ministerstva zahraničních věcí, které v zahraničním obchodě s vojenským materiálem představuje často hlavní rozhodovací instanci. I přesto, že je Ministerstvo dlouhodobě upozorňováno na závažné rozpory v závazcích České republiky a stávající praxi ve schvalování licencí, dochází k neustálé podpoře exportů do zemí, které dlouhodobě porušují základní lidská práva a jsou charakteristické represivními praktikami. Kromě Ministerstva je proexportní politika podporována oficiálními návštěvami hlavy státu, premiérem a ministry, kteří jsou doprovázeni delegacemi podnikatelů lobujících za své zájmy, související v tomto případě s navázáním kontraktů o dodávkách českého vojenského materiálu.³⁸

³⁷ Viz Graf 19.

³⁸ Můžeme zmínit pracovní návštěvu ministra zahraničí Zaorálka v Alžírsku (14. dubna 2014) nebo návštěvu prezidenta Zemana v Číně (24-27. října 2014). Obě mají společné řešení bezpečnostních, lidskoprávních a ekonomických otázek na bilaterální i multi-laterální úrovni.

INFOBOX: EXPORT VOJENSKÉHO MATERIÁLU A ZBRANÍ DO SAÚDSKÉ ARÁBIE V ROCE 2014

- V roce 2014 směřovalo do Saúdské Arábie z České republiky 16 % veškerého vojenského materiálu a zbraní v celkovém objemu zhruba 1,929 mil. Kč (71,1 mil. EUR); z toho: 73 % (1,4 mld. Kč) spadalo do kategorie SVM 6 (pozemní vozidla a jejich součásti)³⁹, 16 % (308,6 mil. Kč) do kategorie SVM 13 (pancéřové nebo ochranné vybavení, konstrukce a součásti)³⁹, 10 % (192,9 mil. Kč) do kategorie SVM 3 (střelivo a zapalovače a pro ně speciálně určené součásti). Stejně skupiny SVM byly dodány do Saúdské Arábie také v roce 2013.⁴⁰
- Vysoký nárůst českého exportu do této země reflektuje celkový vývoj vynakládání nesmírných finančních zdrojů na armádu tohoto státu (17% nárůst oproti roku 2013), díky kterým se v roce 2014 dokonce dostala na pozici největšího světového importéra zbraní (75.3 mld. EUR/2014).⁴¹ V rámci uskupení Rady pro spolupráci v Zálivu (GCC) je jednoznačným lídrem v dovozu zbraní (57,4 % z GCC) a například oproti Íránu byl v roce 2014 její import zbraní 5.5 vyšší (viz Graf 20).⁴²
- Saúdská Arábie přitom byla průzkumem Freedom House Index (2014) ohodnocena jako 'nesvobodná' a z 51 takto ohodnocených zemí a teritorií spadá i do skupiny 12 zemí, které dostaly nejnižší možné hodnocení '7' v obou analyzovaných kritériích - politická práva a občanská svoboda.⁴³ Zbrojení a povaha saúdsko-arabského režimu se odráží i na půdě jednání o Smlouvě o obchodu se zbraněmi (ATT), kterou Saúdská Arábie nepodepsala a v dohledné době pravděpodobně ani nepodepíše.
- Export do zemí srovnatelných se Saúdskou Arábií zdůrazňuje rozpor mezi principy a realitou v obchodování s vojenským materiálem jak na národní, tak na evropské úrovni.⁴⁴ Kritéria pro regulaci sice existují v evropských předpisech, ale jejich flexibilita či slabá právní vymahatelnost i nadále umožňují kontroverzní zakázky.

39 VPřevážnou část tvořila česká Tatra Trucks a její dodávka nákladních automobilů řady T 810, které mohou sloužit jako modifikační podvozky pro jednotlivé typy těžkých i lehkých zbraní.

40 MZV (2015): *Koncepce zahraniční politiky České republiky*, (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html).

41 SIPRI (2015): *US military spending falls, increases in Eastern Europe, Middle East, Africa and Asia says SIPRI*, 13 April 2015 (<http://www.sipri.org/media/pressreleases/2015/milex-april-2015>). IHS Jane's 360 (2015): *Saudi Arabia replaces India as largest defence market for US*, 08 March 2015, (<http://www.janes.com/article/49809/saudi-arabia-replaces-india-as-largest-defence-market-for-us>).

42 Cordesman, Anthony H. (2015): *Military Spending and Arms Sales in the Gulf*, CSIS, April 28 2015, (<http://csis.org/publication/military-spending-and-arms-sales-gulf>).

43 Tento stav, kdy je tato země řazena mezi absolutně nejméně svobodné země na světě, trvá prakticky nepřetržitě od roku 1999 (1999-2005, 2012-2015). (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2014>).

44 Egypt [hodnota vývozu 546.7 mil. Kč] a Pákistán [hodnota vývozu 472.1 mil. Kč] skončily za rok 2014 na 2. a 3. místě.

Nejen, že je Saúdská Arábie nechvalně známá pro porušování základních lidských práv, ale rapidně rostou i hrozby související s extremistickými skupinami, zesílené její geografickou lokací uprostřed eskalujících konfliktů, se kterými se pojí i téměř jistá pravděpodobnost re-exportů zbraní ze Saúdské Arábie do Sýrie. Česká republika tak exportováním zbraní do Saúdské Arábie navázala na obdobně problematické exporty z jiných evropských zemí, jako je Německo (209 mil. EUR/2014)⁴⁵, Francie, Velká Británie⁴⁶ nebo Belgie, pro které tato země představuje jedno z nejvýznamnějších odbytišť.

Za výrazně rizikové Amnesty International považuje vývoz vojenského materiálu spadajícího do kategorie „chemického, biologického či radioaktivního materiálu“ (SVM7) do Libye, která jako jednotný stát de facto již přestala existovat a panuje vysoké riziko proliferace či zneužití tohoto materiálu neoprávněnými osobami. Z hlediska budoucího vývoje spojeného s vysokým rizikem porušování lidských práv, nestabilitou nebo zneužitím zbraní ze strany neoprávněných osob, lze za potenciálně vysoce rizikové země považovat i země, jako je Libanon, Bahrajn, Burkina Faso, Ruská federace, Jemen, Nigérie či Afghánistán – tj. země, kam byl minimálně v minulém roce vyvezen český vojenský materiál v hodnotě 731,4 mil. Kč. V těchto zemích buď již probíhají represe a ozbrojené střety mezi jednotlivými zájmovými skupinami, nebo je velmi vysoká pravděpodobnost jejich vypuknutí, popř. panuje vysoké riziko zvýšení represivního nátlaku ze strany vládnoucích elit; navíc zde téměř neexistují efektivní kontrolní mechanismy pohybu zbraní.

Z výše uvedeného je patrné, že do zemí, v nichž hrozí reálné riziko zneužití zbraní za účelem potlačování lidských práv, by k vývozu zbraní nemělo docházet, a to nejen s ohledem na platná kritéria pro udělení licence na vývoz vojenského materiálu, ale také s odkazem na politiky podpory demokracie v rámci transformační a rozvojové spolupráce, která staví své priority na ochraně lidských práv, místním rozvoji a demokratických hodnotách. Namísto toho zde však stále panuje rozpor. Na jedné straně je deklarován zájem o univerzální podporu demokracie a lidských práv, na straně druhé je podporován export vojenského materiálu režimům, které skrze monopol na násilí nedemokratické zřízení brání. Bezpečnost jedné ze skupin obyvatelstva tak mnohdy představuje hrozbu pro ty ostatní. Postoj České republiky by si v tomto směru zcela jistě zasloužil být adekvátně posílen ve prospěch lidských práv.⁴⁷

V současné době navíc v procesu udělování licencí na vývoz zbraní neexistují dostatečné mechanismy, jak reflektovat podobně problematické případy vývozu zbraní, ať už na úrovni schvalování udělení licence, nebo na úrovni kontroly udělování licencí. Takové dodávky sice přinášejí finanční zisky v krátkodobém horizontu, kupříkladu v podobě daní nebo přímých příjmů do rozpočtu, zároveň však mohou přispívat k nestabilitě v cílových zemích a porušování lidských práv.

45 I přesto, že byla v témže roce pozastavena dodávka těžkých tanků Leopard 2 (speciálně upravené pro boj v městských částech), bylo Německem do země dodáno velké množství jiných druhů těžkých (př. lehce vyzbrojená hlídková plavidla) i lehkých zbraní (zejména pušky a podpůrné vojenské prostředky).

46 V případě Velké Británie je Saúdská Arábie nejvýznamnějším importérem britských zbraní, které jsou hned po amerických druhým nejpočetnějším vojenským materiálem v zemi, viz Graf 4.

47 Zajímavý ukazatel je celková výše oficiální rozvojové pomoci (ODA) za rok 2014, která dosáhla částky 4,36 mld. Kč. V komparativním pohledu na ni připadá přibližně 5,73 mld. Kč z vývozu vojenského materiálu do zemí, které nedosahují ani minimálních demokratických standardů a způsob jejich vlády je možné označit za autoritářský. V kontextu protichůdných tendencí se jedná o poměr 1:0,76; viz MZV (2014): Informace o zahraniční rozvojové spolupráci ČR v roce 2014, (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publikace/vyrocní_prehledy/oficialni_rozvojova_pomoc_oda_cr_za_rok_1.html).

IV. NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

Amnesty International vyzývá Ministerstvo zahraničních věcí k tomu, aby v plné šíři dostalo závazkům podpory demokracie a lidských práv stanoveným v resortních koncepcích. Rozpor, který v případě exportu vojenského materiálu existuje, by mělo odstranit tak, aby platil princip tzv. „golden rule“, neboli „zlatého pravidla“, které říká, že export zbraní, munice, komponentů nebo náhradních dílů nesmí za žádných okolností přispívat k porušování lidských práv nebo mezinárodního humanitárního práva. S přihlédnutím ke stávajícímu fungování kontroly exportu vojenského materiálu v ČR proto Amnesty International navrhuje tři okruhy změn, které by přispěly k účinné a transparentní kontrole vývozu.

1. 1) Důkladné hodnocení a řádné zohlednění lidskoprávních rizik vývozu zbraní

Pro realizaci „zlatého pravidla“ je stěžejní, aby Ministerstvo zahraničních věcí ČR vyhodnocovalo rizika spojená s vývozem dle transparentních kritérií a postupů, které by umožnily závazná stanoviska před veřejností či politickými zastupiteli zdůvodnit, přičemž by tak byly vytvořeny komunikační kanály pro diskuzi o povaze jednotlivých exportů. Priority stanovené v koncepčních dokumentech zahraniční politiky by měly, doplněné o mezinárodní závazky ČR, v tomto kontextu představovat základ otevřené diskuze, která v současnosti existuje jen v omezené míře. Konkrétně to znamená, že by vyhodnocování lidskoprávních rizik spojených s konkrétním vývozem, mělo dostat ve zvažování různých ohledů vývozů větší váhu než je ta, která vede k exportu téměř poloviny vojenského materiálu z ČR do „rizikových“ zemí. Ohled na lidskoprávní rizika bude dále posílen, pokud dojde k harmonizaci procesů posuzování rizika na úrovni EU a omezí se tak snaha některých zemí získat zakázky v „rizikových“ zemích na úkor ostatních. Omezilo by se tak přenášení konkurence mezi exportéry na politickou úroveň, na úkor ochrany lidských práv.

Neméně důležitou, ba dokonce klíčovou úlohu v tomto směru zastává síť zastupitelských úřadů a struktura zpravodajských služeb ČR, které jsou často primárním zdrojem informací o povaze prostředí, kam by měl být daný vojenský materiál exportován. Obě složky tak mohou výrazně přispět k přesnějšímu vyhodnocení rizik spojených s exportem zbraní. V závěru se však často naráží na politická rozhodnutí, která mohou mít v dlouhodobějším horizontu výrazně negativní dopady na vyhodnocení těchto rizik. Jinými slovy, autorizací exportu vojenského materiálu mohou politické elity zásadně narušit dlouhodobou stabilizaci válkou zasažených regionů nebo těch, které se nacházejí v jejich blízkosti. Na všech úrovních rozhodovacího procesu by se tak mělo přihlídnout k faktům, které vycházejí z primárních zdrojů a analýz o dané oblasti.

2. Transparentnost jako podmínka efektivní kontroly – podrobnější zprávy o vývozu vojenského materiálu

Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu by ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí měla doplnit výroční zprávy týkající se obchodu s vojenským materiálem o další standardizované ukazatele, které reálně zvýší informační hodnotu představených dat a posílí transparentnost v obchodě s vojenským materiálem. V tomto kontextu by Licenční správa měla zahrnout například informace o konkrétních počtech a hodnotách udělených licencí podle jednotlivých kategorií SVM; informace o koncovém uživateli vojenského materiálu; nebo datum rozhodnutí o udělení licence. Informace tohoto typu již některé země vykazují, Česká republika by se tak přidala ke špičce, co se týče kvality a rozsahu výročních zpráv o exportu vojenského materiálu.

V tomto případě navíc koncepce zahraniční politiky ČR přímo zmiňuje zajištění funkčních a transparentních režimů kontroly zbrojení, které jsou chápány jako integrální součást zajišťování bezpečnosti ČR.⁴⁸

3. Efektivní kontrola a dohled nad transfery

Zároveň je nutné, aby nad samotným procesem udělování licencí existoval alespoň minimální dohled. Vzhledem k objemu finančních prostředků, může navíc toto prostředí vytvářet vhodné prostředí pro korupční jednání, ohrožující nestrannost posuzování jednotlivých žádostí o vydání licence. Možností, jak zavést efektivní dohled nad tímto procesem je několik, ale vzhledem k ročnímu objemu obchodu s vojenským materiálem, se jako nejschůdnější jeví varianta kontroly parlamentního výboru či stálé mezirezortní komise. Tyto struktury by v případě kontroverzních transferů vytvořily prostor pro širší posouzení, který v současné době prakticky neexistuje. Cílem by nebylo jakkoliv zpochybňovat roli jednotlivých úřadů v licenčním řízení či závaznost jejich stanovisek, ale podpořit diskuzi o povaze exportu vojenského materiálu, a to jak z pohledu bezpečnosti, politických nebo ekonomických zájmů, tak z pohledu lidských práv, podpory míru a stability.

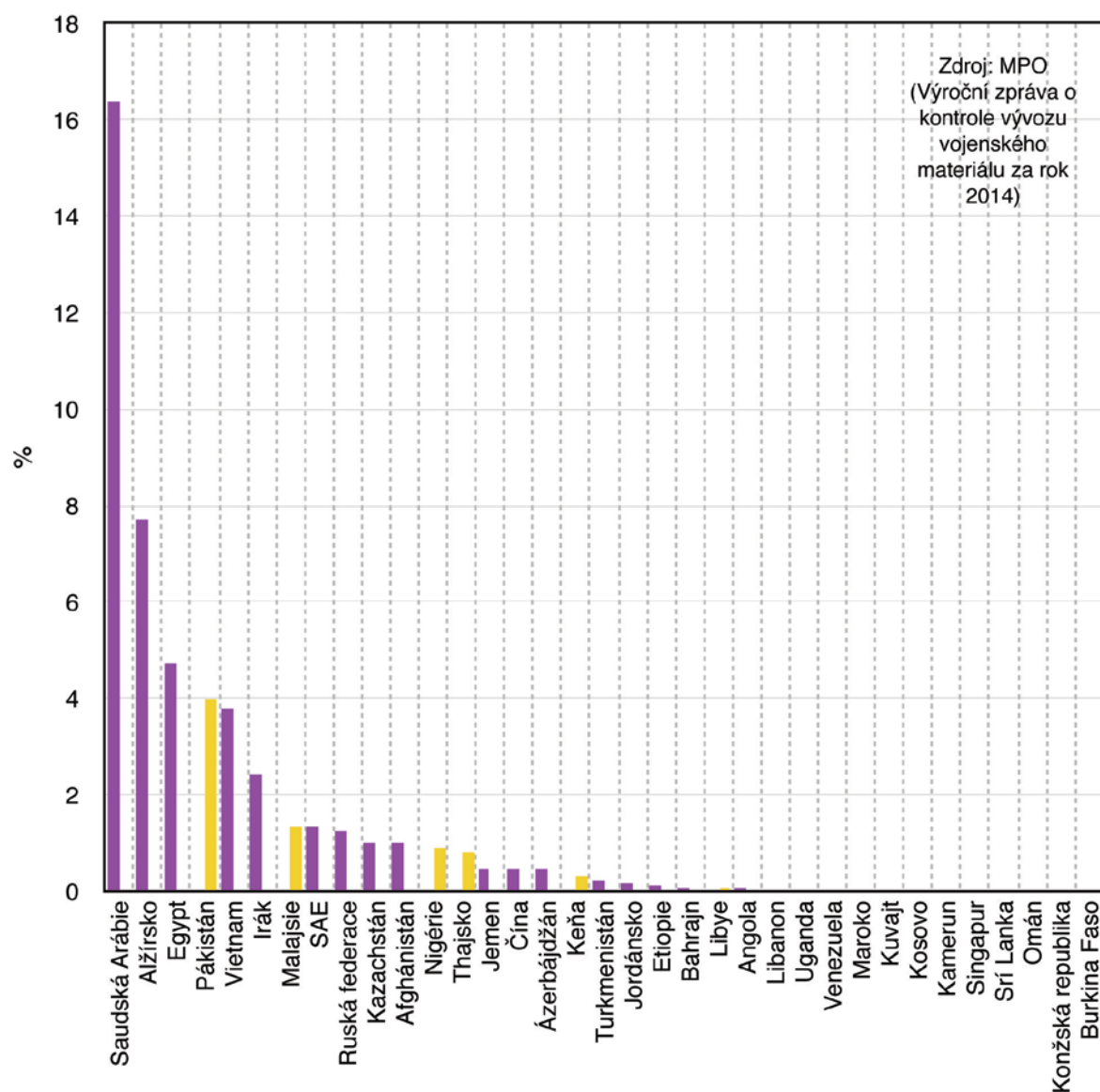
⁴⁸ MZV (2015): *Koncepce zahraniční politiky České republiky*, (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html).

V. PŘÍLOHY

GRAF 4: Mezinárodní srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Saúdské Arábie za rok 2014 (SIPRI Arms Transfers Database)

- Zdroj: MPO (Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu za rok 2014)
- 35 sloupců, sestupně od největšího importéra (Saúdské Arábie) po nejmenšího (Burkina Faso)
- Osa x (vodorovná) názvy zemí, osa y (kolmá) %
- 4.0-5.0 částečně svobodné (žlutou barvou)
- 5.5-7.0 nesvobodné (fialovou barvou)

Grafický přehled 35 vybraných zemí (viz tab. 1) dle % podílu uskutečněného exportu vojenského materiálu a FH indexu

GRAF 5: Mezinárodní srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Alžírska za rok 2014 (SIPRI Arms Transfers Database)

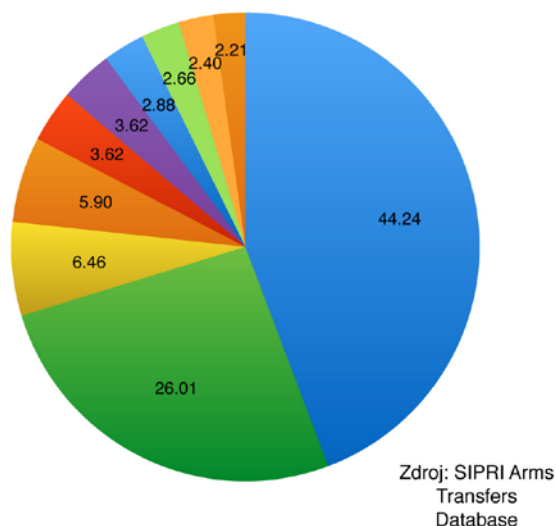
A) Včetně všech českých položek SVM:

1. USA: 1 199 000 000 USD (44,24%)
 2. UK: 705 000 000 USD (26,01%)
 3. Francie: 175 000 000 USD (6,46%)
 4. Švédsko: 160 000 000 USD (5,90%)
 5. Španělsko: 98 000 000 USD (3,62%)
 6. Švýcarsko: 98 000 000 USD (3,62%)
 7. ČR (SVM 3,6,13): 70 061 000 EUR = 78 490 048 USD (2,88%) --- SVM 13 (16%) ---
 8. Kanada: 72 000 000 USD (2,66%)
 9. Německo: 65 000 000 USD (2,40%)
 10. Ostatní (5): 60 000 000 USD (2,21%)
- Celkem: 2 710 000 000 USD (100%)

B) S vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI:

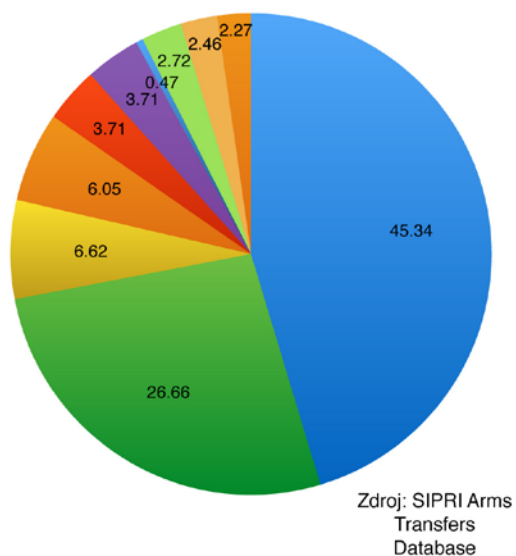
- 1 199 000 000 USD (45,34%)
 - 705 000 000 USD (26,66%)
 - 175 000 000 USD (6,62%)
 - 160 000 000 USD (6,05%)
 - 98 000 000 USD (3,71%)
 - 98 000 000 USD (3,71%)
 - 12 500 000 USD (0,47%)
 - 72 000 000 USD (2,72%)
 - 65 000 000 USD (2,46%)
 - 60 000 000 USD (2,27%)
- 2 644 500 000 USD (100%)

Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Saudské Arábie (2014) ; včetně všech českých položek SVM

USA UK Francie Švédsko
Španělsko Švýcarsko ČR Kanada
Německo Ostatní (5)

Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Saudské Arábie (2014) ; s vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI

USA UK Francie Švédsko
Španělsko Švýcarsko ČR Kanada
Německo Ostatní (5)

GRAF 6: Mezinárodní srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Egypta za rok 2014 (SIPRI Arms Transfers Database)

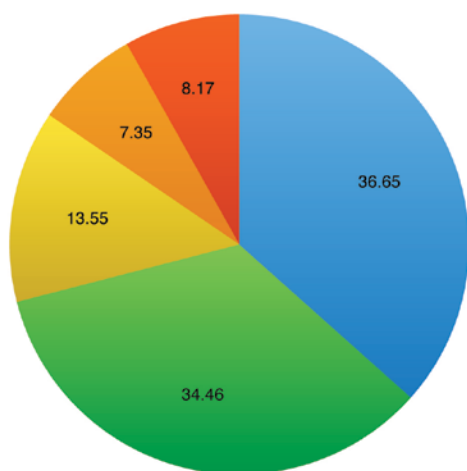
A) Včetně všech českých položek SVM:

1. Itálie: 184 000 000 USD (36,65%)
 2. Ruská federace: 173 000 000 USD (34,46%)
 3. Čína: 68 000 000 (13,55%)
 4. ČR (SVM 2,6,10): 32 938 000 EUR = 36 900 000 USD (7,35%) --- SVM 6, 10 (96%) --- 35 400 000 USD (7,06%)
 5. Ostatní (6): 41 000 000 USD (8,17%)
- Celkem: 502 000 000 USD (100%)

B) S vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI:

- 184 000 000 USD (36,70%)
 - 173 000 000 USD (34,50%)
 - 68 000 000 USD (13,56%)
 - 35 400 000 USD (7,06%)
 - 41 000 000 USD (8,18%)
- 501 400 000 USD (100%)

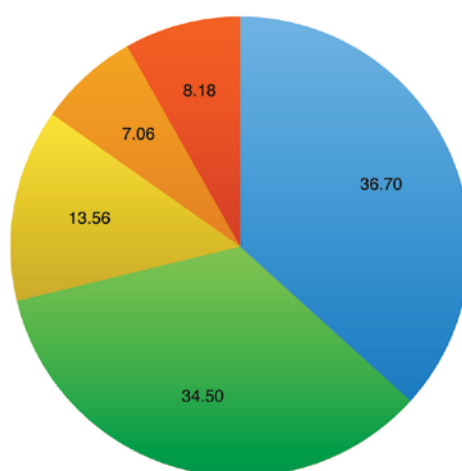
Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Alžírsko (2014) ; včetně všech českých položek SVM

Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

● Itálie ● Ruská federace
● Čína ● ČR
● Ostatní (6)

Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Alžírsko (2014) ; s vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI

Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

● Itálie ● Ruská federace
● Čína ● ČR
● Ostatní (6)

GRAF 7: Mezinárodní srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Pákistánu za rok 2014 (SIPRI Arms Transfers Database)

A) Včetně všech českých položek SVM:

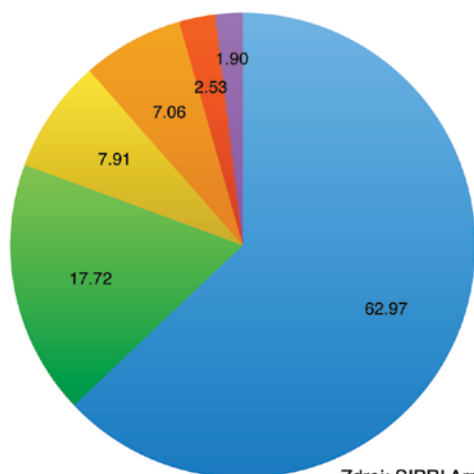
SIPRI:

1. USA: 199 000 000 USD (62,97%)
 2. Španělsko: 56 000 000 USD (17,72%)
 3. Ruská federace: 25 000 000 USD (7,91%)
 4. ČR (SVM 1,3,6,11): 19 857 000 EUR = 22 300 000 USD (7,06%) --- SVM 6, 11 (17%) --- 3 800 000 USD (1,28%)
 5. Německo: 8 000 000 USD (2,53%)
 6. Ostatní (6): 6 000 000 USD (1,90%)
- Celkem: 316 300 000 USD (100%)

B) S vybranými českými položkami SVM dle kritérií

- 199 000 000 USD (66,78%)
 - 56 000 000 USD (18,79%)
 - 25 000 000 USD (8,39%)
 - 3 800 000 USD (1,28%)
 - 8 000 000 USD (2,68%)
 - 6 000 000 USD (2,01%)
- 298 000 000 USD (100%)

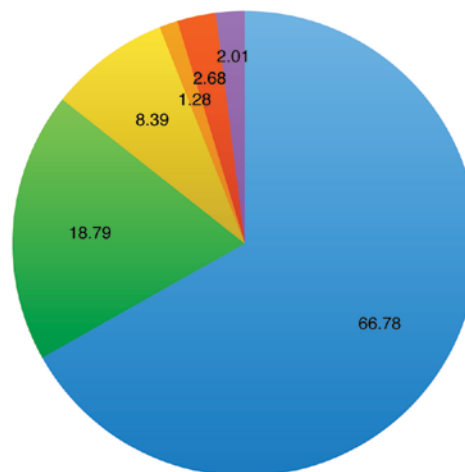
Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Egypta (2014) ; včetně všech českých položek SVM

Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

- USA
- Ruská federace
- Německo
- Španělsko
- ČR
- Ostatní (6)

Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Egypta (2014) ; s vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI

Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

- USA
- Ruská federace
- Německo
- Španělsko
- ČR
- Ostatní (6)

GRAF 8: Mezinárodní srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Vietnamu za rok 2014 (SIPRI Arms Transfers Database)

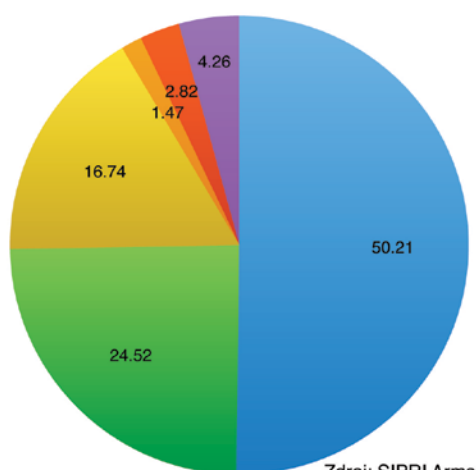
A) Včetně všech českých položek SVM:

1. Čína: 342 000 000 USD (50,21%)
 2. USA: 167 000 000 USD (24,52%)
 3. Jordánsko: 114 000 000 USD (16,74%)
 4. Itálie: 10 000 000 USD (1,47%)
 5. ČR (SVM 18, 10): 17 147 000 EUR = 19 200 000 USD (2,82%) ---- SVM 10 (3%) --- 580 000 USD (0,09%)
 6. Ostatní (10): 29 000 000 USD (4,26%)
- Celkem: 681 200 000 USD (100%)

B) S vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI:

- 342 000 000 USD (51,61%)
 - 167 000 000 USD (25,20%)
 - 114 000 000 USD (17,20%)
 - 10 000 000 USD (1,51%)
 - 29 000 000 USD (4,38%)
- 662 600 000 USD (100%)

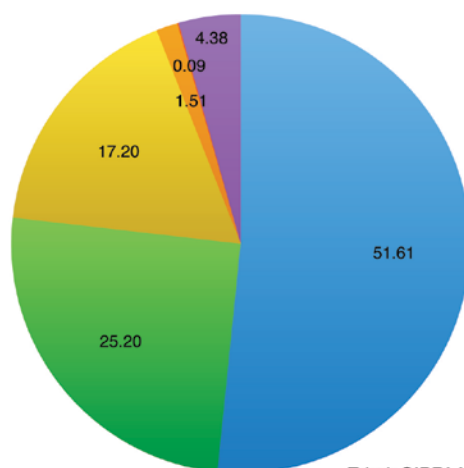
Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Pákistánu (2014) ; včetně všech českých položek SVM

Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

● Čína ● USA ● Jordánsko
● Itálie ● ČR ● Ostatní (10)

Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Pákistánu (2014) ; s vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI

Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

● Čína ● USA ● Jordánsko
● Itálie ● ČR ● Ostatní (10)

GRAF 9: Mezinárodní srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Iráku za rok 2014 (SIPRI Arms Transfers Database)

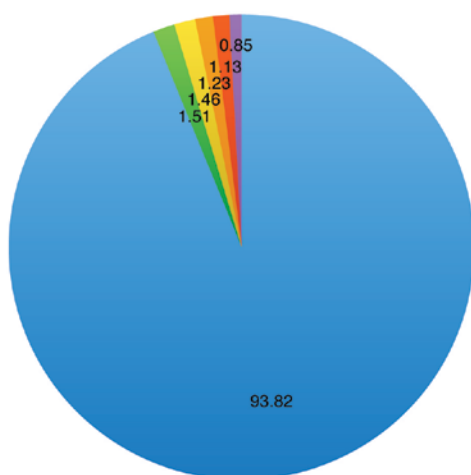
A) Včetně všech českých položek SVM:

1. Ruská federace: 994 000 000 USD (93,82%)
(94,37%)
2. Kanada: 16 000 000 USD (1,51%)
3. ČR (SVM 1,2,6,11): 13 861 000 EUR = 15 500 000 USD (1,46%) --- SVM 11, 6 (60%) ---- 9 300 000 USD (0,88%)
4. Ukrajina: 13 000 000 USD (1,23%)
5. Španělsko: 12 000 000 USD (1,13%)
6. Izrael: 9 000 000 USD (0,85%)
- Celkem: 1 059 500 000 USD (100%)

B) S vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI:

- 994 000 000 USD
- 16 000 000 USD (1,52%)
- 9 300 000 USD (0,88%)
- 13 000 000 USD (1,23%)
- 12 000 000 USD (1,14%)
- 9 000 000 USD (0,85%)
- Celkem: 1 053 300 000 USD (100%)

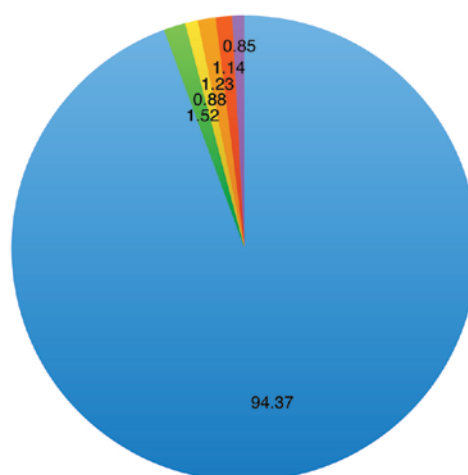
Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Vietnamu (2014) ; včetně všech českých položek SVM

Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

- Ruská federace
- Kanada
- ČR
- Ukrajina
- Španělsko
- Izrael

Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Vietnamu (2014) ; s vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI

Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

- Ruská federace
- Kanada
- ČR
- Ukrajina
- Španělsko
- Izrael

GRAF 10: Srovnání (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Vietnamu v porovnání s ostatními členskými státy EU za rok 2013

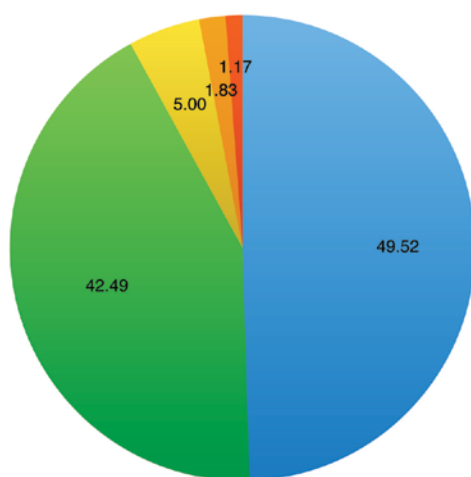
A) Včetně všech českých položek SVM:

1. Rusko: 317 000 000 USD (49,52%)
 2. USA: 272 000 000 USD (42,49%)
 3. Írán: 32 000 000 USD (5%)
 4. ČR (SVM 1,3,4,6): 10 390 000 EUR = 11 700 000 USD (1,83%) --- SVM 4, 6 (15%) --- 1 750 000 USD (0,28%)
 5. Ostatní (3): 7 500 000 USD (1,17%)
- Celkem: 640 200 000 USD (100%)

B) S vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI:

- 317 000 000 USD (50,29%)
 - 272 000 000 USD (43,15%)
 - 32 000 000 USD (5,08%)
 - 1 750 000 USD (0,28%)
 - 7 500 000 USD (1,19%)
- Celkem: 630 300 000 USD (100%)

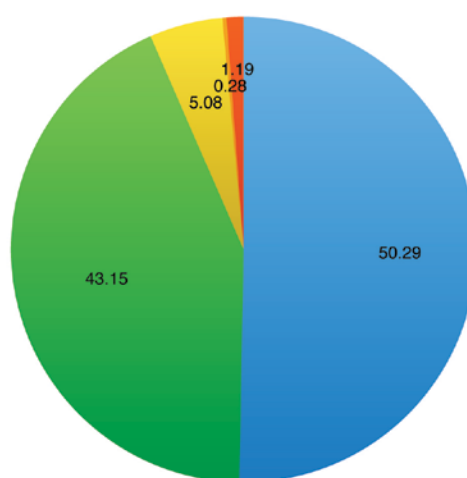
Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Iráku (2014) ; včetně všech českých položek SVM

Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

● Rusko ● USA ● Írán
● ČR ● Ostatní ●

Srovnání (%) uskutečněného exportu vojenského materiálu do Iráku (2014) ; s vybranými českými položkami SVM dle kritérií SIPRI

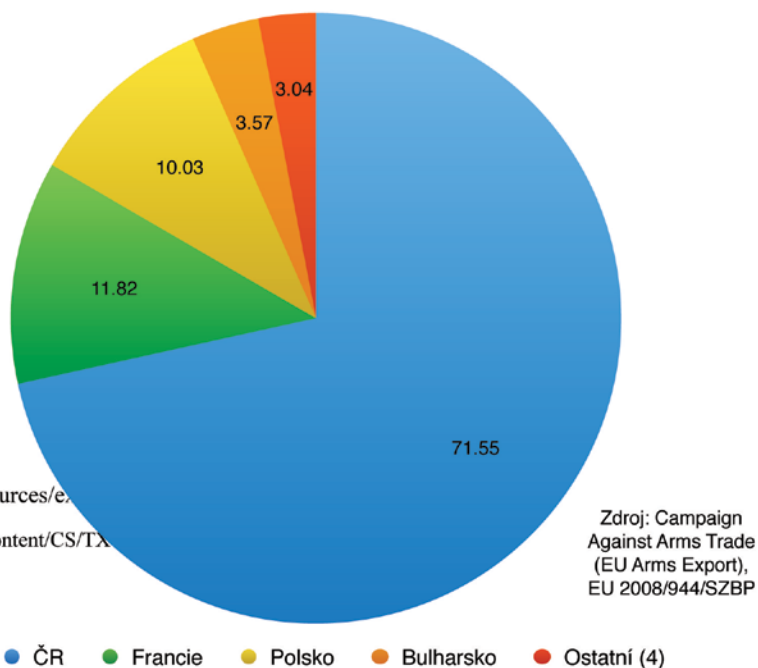
Zdroj: SIPRI Arms Transfers Database

● Rusko ● USA ● Írán
● ČR ● Ostatní ●

GRAF 11: Srovnání (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Iráku v porovnání s ostatními členskými státy EU za rok 2013

1. ČR: 43 315 431 EUR (71,55%)
 2. Francie: 7 155 853 EUR (11,82%)
 3. Polsko: 6 071 384 EUR (10,03%)
 4. Bulharsko: 2 160 747 EUR (3,57%)
 5. Ostatní (4): 1 839 384 EUR (3,04%)
- Celkem: 60 542 799 EUR (100%)

Podíl (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Vietnamu (EU, 2013)

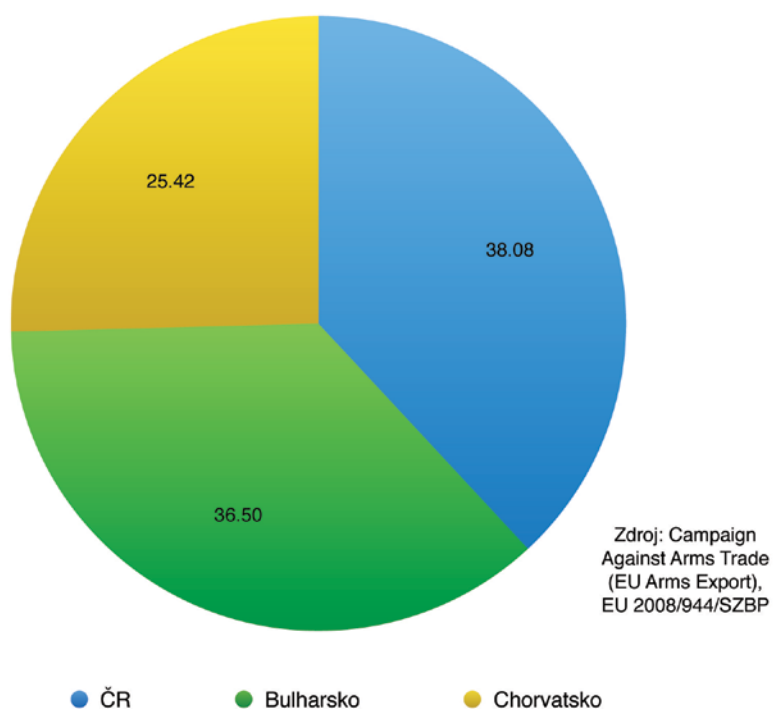
¹ <https://www.caat.org.uk/resources/e>

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TX>

GRAF 12: Srovnání (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Jemenu v porovnání s ostatními členskými státy EU za rok 2013

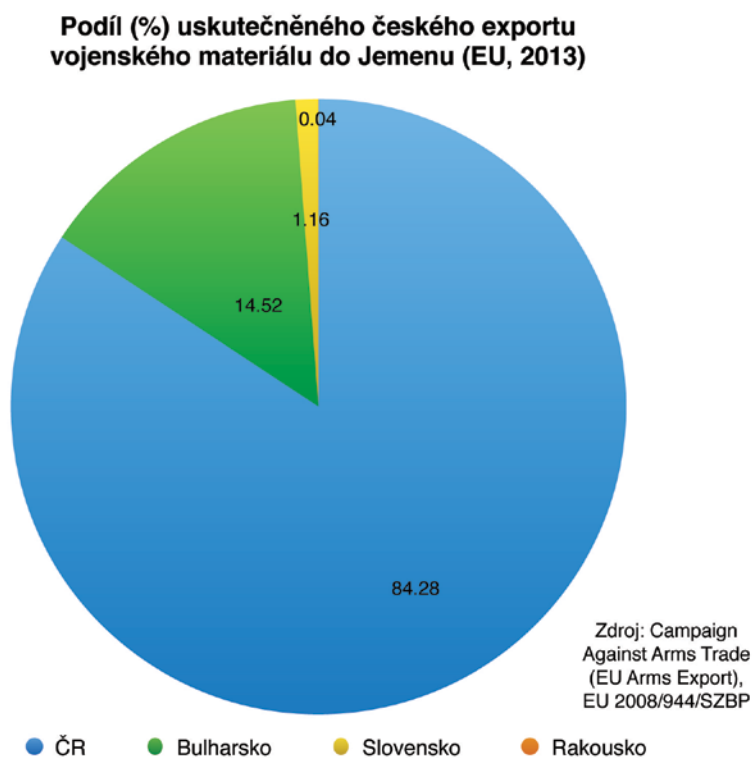
1. ČR: 6 439 782 EUR (38,08%)
 2. Bulharsko: 6 171 769 EUR (36,50%)
 3. Chorvatsko: 4 298 443 EUR (25,42%)
- Celkem: 16 909 994 EUR (100%)

Podíl (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Iráku (EU, 2013)

GRAF 13: Srovnání (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Afghánistánu v porovnání s ostatními členskými státy EU za rok 2013

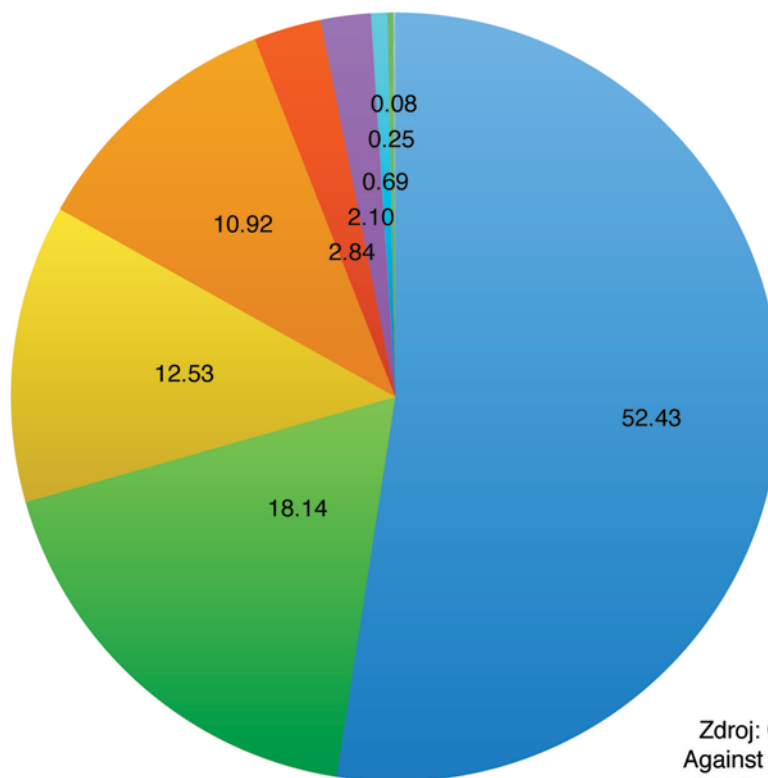
1. ČR: 5 406 696 EUR (84,28%)
 2. Bulharsko: 931 531 EUR (14,52%)
 3. Slovensko: 74 401 EUR (1,16%)
 4. Rakousko: 2 778 EUR (0,04%)
- Celkem: 6 415 406 EUR (100%)

GRAF 14: Srovnání (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Nigérie v porovnání s ostatními členskými státy EU za rok 2013

1. Bulharsko: 9 444 821 EUR (52,43%)
2. ČR: 3 268 346 EUR (18,14%)
3. Španělsko: 2 257 734 EUR (12,53%)
4. Rumunsko: 1 967 653 EUR (10,92%)
5. Portugalsko: 512 026 EUR (2,84%)
6. Rakousko: 378 675 EUR (2,10%)
7. Francie: 124 731 EUR (0,69%)
8. Litva: 44 165 EUR (0,25%)
9. Nizozemsko: 15 125 EUR (0,08%)
- Celkem: 18 013 276 EUR (100%)

Podíl (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Afghánistánu (EU, 2013)

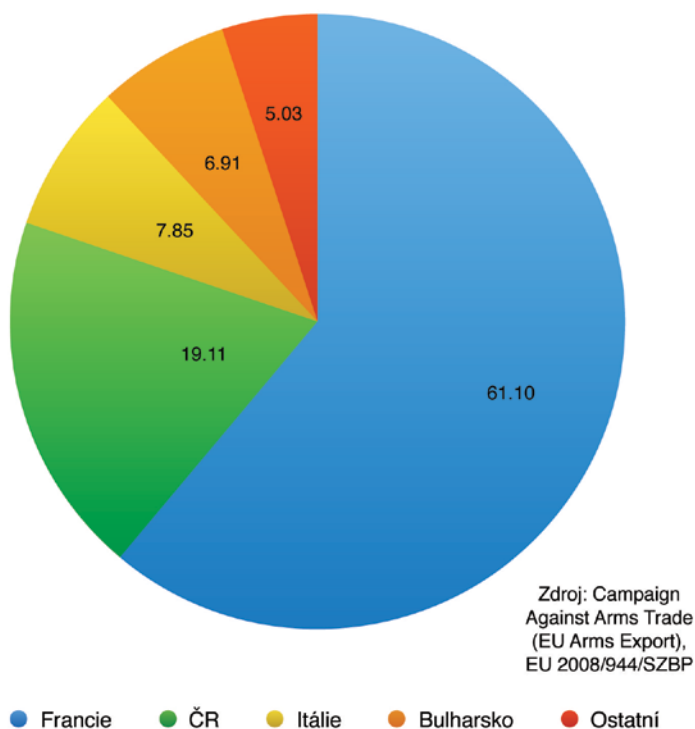
Zdroj: Campaign
Against Arms Trade
(EU Arms Export),
EU 2008/944/SZBP

● Bulharsko ● ČR ● Španělsko ● Rumunsko ● Portugalsko
● Rakousko ● Francie ● Litva ● Nizozemsko

GRAF 15: Srovnání (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Angoly v porovnání s ostatními členskými státy EU za rok 2013

1. Francie: 5 837 166 EUR (61,10%)
 2. ČR: 1 825 600 EUR (19,11%)
 3. Itálie: 750 000 EUR (7,85%)
 4. Bulharsko: 659 936 EUR (6,91%)
 5. Ostatní (3): 480 069 EUR (5,03%)
- Celkem: 9 552 771 EUR (100%)

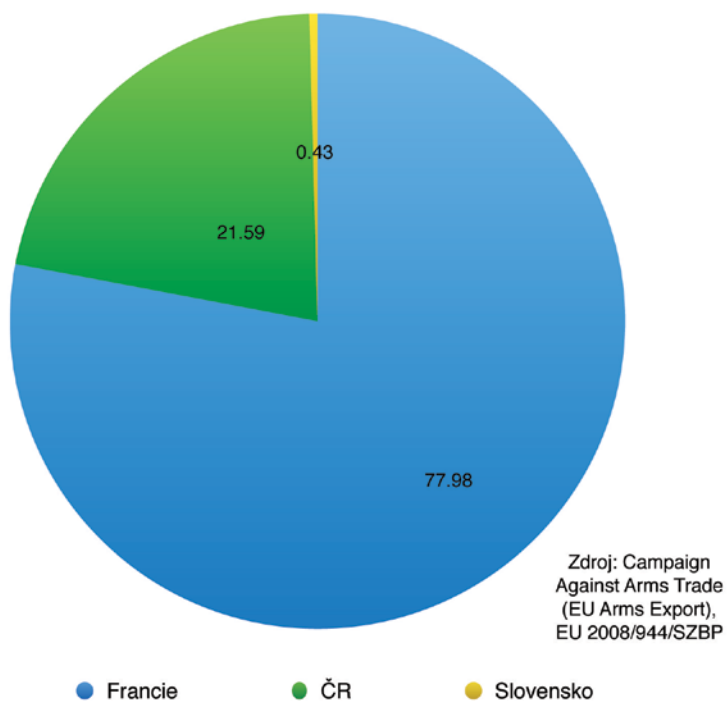
Podíl (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Nigérie (EU, 2013)

GRAF 16: Srovnání (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Egypta v porovnání s ostatními členskými státy EU za rok 2013

1. Francie: 861 865 EUR (77,98%)
 2. ČR: 238 557 EUR (21,59%)
 3. Slovensko: 4 775 EUR (0,43%)
- Celkem: 1 105 197 EUR (100%)

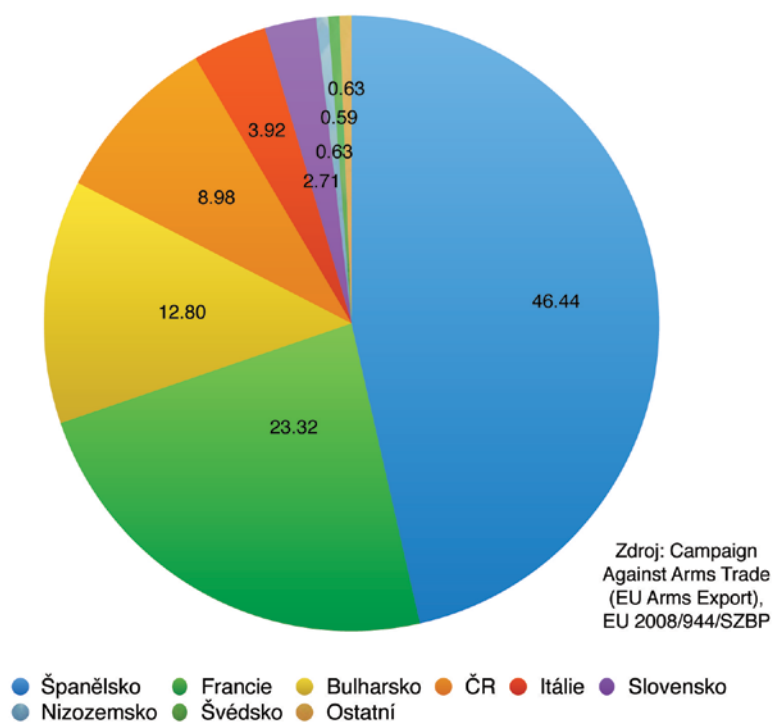
Podíl (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Angoly (EU, 2013)

GRAF 17: Srovnání (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Saúdské Arábie v porovnání s ostatními členskými státy EU za rok 2013

1. Španělsko: 126 653 092 EUR (46,44%)
 2. Francie: 63 592 647 EUR (23,32%)
 3. Bulharsko: 34 905 592 EUR (12,80%)
 4. ČR: 24 492 263 EUR (8,98%)
 5. Itálie: 10 680 267 EUR (3,92%)
 6. Slovensko: 7 381 980 EUR (2,71%)
 7. Nizozemsko: 1 712 938 EUR (0,63%)
 8. Švédsko: 1 600 900 EUR (0,59%)
 9. Ostatní (4): 1 717 548 EUR (0,63%)
- Celkem: 272 737 227 EUR (100%)

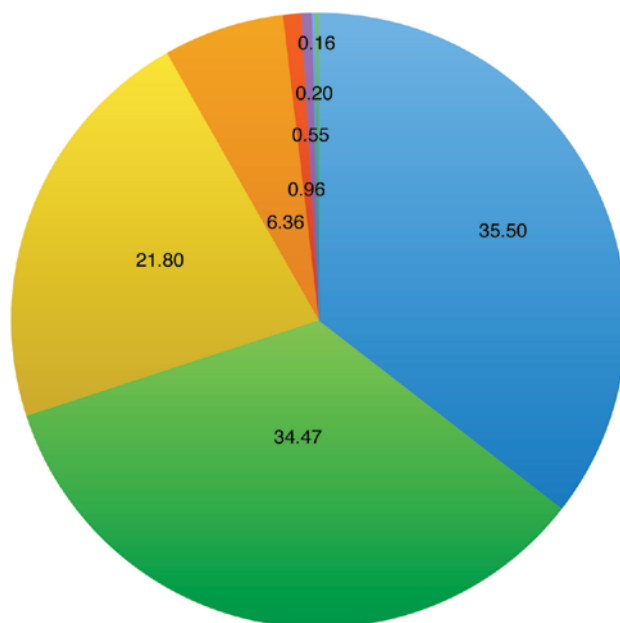
Podíl (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Egypta (EU, 2013)

GRAF 18: Srovnání (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do SAE v porovnání s ostatními členskými státy EU za rok 2013

1. Francie: 418 631 894 EUR (35,50%)
2. Španělsko: 406 437 355 EUR (34,47%)
3. Itálie: 256 995 397 EUR (21,80%)
4. Švédsko: 75 040 127 EUR (6,36%)
5. ČR: 11 292 294 EUR (0,96%)
6. Polsko: 6 460 460 EUR (0,55%)
7. Slovensko: 2 382 689 EUR (0,20%)
8. Ostatní (6): 1 869 728 EUR (0,16%)
- Celkem: 1 179 109 944 EUR (100%)

Podíl (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do Saudské Arábie (EU, 2013)

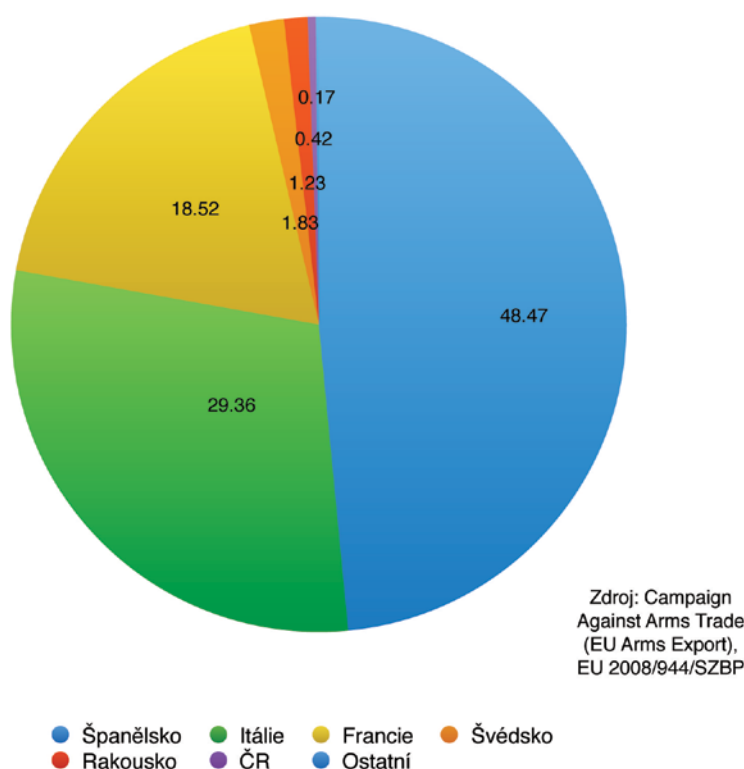
Zdroj: Campaign
Against Arms Trade
(EU Arms Export),
EU 2008/944/SZBP

● Francie ● Španělsko ● Itálie ● Švédsko ● ČR
● Polsko ● Slovensko ● Ostatní

GRAF 19: Pořadí skupin exportovaného vojenského materiálu z ČR do 35 „rizikových“ zemí za rok 2014

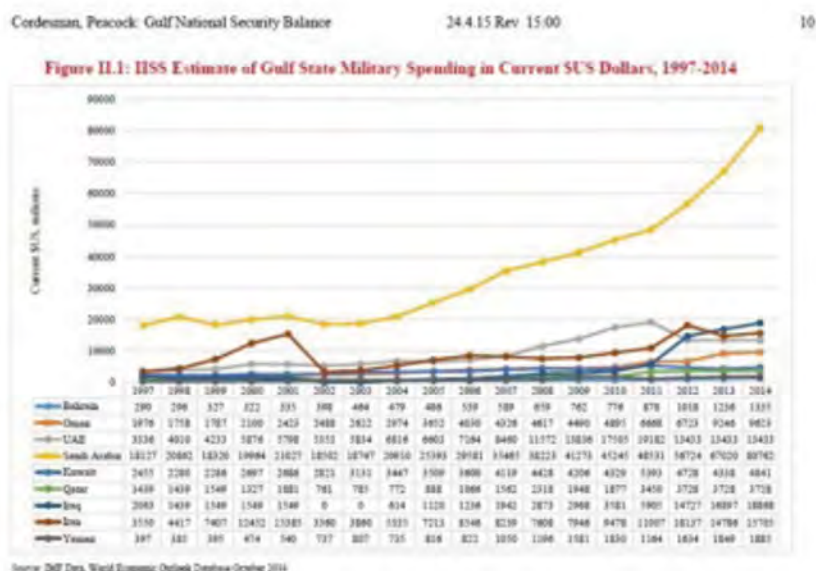
1. Španělsko: 717 047 168 EUR (48,47%)
 2. Itálie: 434 320 889 EUR (29,36%)
 3. Francie: 274 048 951 EUR (18,52%)
 4. Švédsko: 27 086 064 EUR (1,83%)
 5. Rakousko: 18 184 951 EUR (1,23%)
 6. ČR: 6 250 151 EUR (0,42%)
 7. Ostatní (7): 2 571 025 EUR (0,17%)
- Celkem: 1 479 509 199 EUR (100%)

Podíl (%) uskutečněného českého exportu vojenského materiálu do SAE (EU, 2013)

GRAF 20: Odhad (v USD) vojenských výdajů ze strany států Zálivu a Arabského poloostrova

- Zdroj: IMF Data, World Economic Outlook Database October 2014
- Stačí předělat na českou verzi, veškeré údaje a formu ponechat

VI. ZDROJE

Amnesty International (2011): Arms Transfers To The Middle East And North Africa: Lessons For An Effective Arms Trade Treaty, (<http://www.amnesty.org/en/library/asset/ACT30/117/2011/en/049fdeee-66fe-4b13-a90e-6d7773d6a546/act301172011en.pdf>).

AOBP (2015): Členové AOBP, (<http://www.aobp.cz/clenove/>).

Bauer, S. a Bromley, M. (2015): 'Rules of the Road' for the Arms Trade Treaty agreed in Cancun but stiffer tests lie ahead, SIPRI, 28 August 2015, (<http://www.sipri.org/media/expert-comments/bromley-aug-2015>).

Campaign Against Arms Trade (CAAT): EU Arms Exports – Value of Exported Goods, (<https://www.caat.org.uk/resources/export-licences-eu/export.en.html>).

Cordesman, Anthony H. (2015): Military Spending and Arms Sales in the Gulf, CSIS, April 28 2015, (<http://csis.org/publication/military-spending-and-arms-sales-gulf>).

CZSO (2015): Český statistický úřad – zahraniční obchod se zbožím (národní pojetí), (https://www.czso.cz/csu/czso/zo_se_zbozim_podle_zmeny_vlastnictvi_narodni_pojeti).

Da Silva, Clare (2009): Creating a human rights standard for the Arms Trade Treaty, (<http://www.unidir.org/pdf/articles/pdf-art2861.pdf>).

EU (1950, 2010): Evropská úmluva o lidských právech, (http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf).

EU (2012): Strategický rámec EU k lidským právům a demokracii, (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf).

EU (2015): 16. výroční zpráva podle čl. 8 odst. 2 společného postoje Rady EU 2008/944/SZBP, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu, (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015XG0327%2805%29>).

EU (2015): Akční plán pro lidská práva a demokracii 2015-2019, (http://eeas.europa.eu/factsheets/news/150720_eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_2015-2019_factsheet_en.htm).

EU (2015): European External Action Service (EEAS) – Arms Export Control, (<http://www.eeas.europa.eu/non-proliferation-and-disarmament/arms-export-control/>).

First Conference of States Parties (2015), ATT/CSP1/2015 Draft Final Report, 24-27 August, 2015 (http://www.thearmstradetreaty.org/images/ATT_CSP1_2015__2.pdf).

Freedom House (2014): Freedom in the World (<http://www.freedomhouse.org>).

IHS Jane's 360 (2015): Saudi Arabia replaces India as largest defence market for US, 08 March 2015, (<http://www.janes.com/article/49809/saudi-arabia-replaces-india-as-largest-defence-market-for-us>).

MPO (1994, 2012): Zákon o zahraničním obchodu s vojenským materiálem a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (<http://download.mpo.cz/get/26807/27055/302917/priloha011.pdf>).

MPO (2013): Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2012, (<http://download.mpo.cz/get/35863/55209/602908/priloha001.pdf>).

MPO (2014): Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2013, (<http://www.mpo.cz/dokument151254.html>).

MPO (2015): Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2014, (<http://download.mpo.cz/get/35863/57935/614658/priloha001.pdf>).

MPO (2015): 210. Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obcho-

du s vojenským materiálem. Sbírka zákonů č. 210/2012, s. 2975-2978.

MZV (2010a): Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010-2017, (http://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf).

MZV (2010b): Koncepce transformační politiky, (http://www.mzv.cz/file/517290/NOVA_KONCEPCE_TP_final.doc).

MZV (2014): Informace o zahraniční rozvojové spolupráci ČR v roce 2014, (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publikace/vyrocní_prehledy/oficialni_rozvojova_pomoc_oda_cr_zarok_1.html).

MZV (2015): Bezpečnostní strategie České republiky 2015, (<http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>).

MZV (2015): Koncepce zahraniční politiky České republiky, (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html).

OSN (2009): Towards an arms trade treaty: establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (A/RES/63/240), (<http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/RES/63/240&Lang=E>).

Powell, Bingham G. (2000): Elections as Instruments of Democracy: Majoritarian and Proportional Visions. New Haven, CT: Yale University Press.

PrepCom (2009): Report of the Open-ended Working Group towards an Arms Trade Treaty: establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (A/AC.277/2009/1), (http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/AC.277/2009/1&Lang=E).

Schedler, Andreas (2010): Transitions from Electoral Authoritarianism. Mexico-Toluca: CIDE.

SIPRI (2015): US military spending falls, increases in Eastern Europe, Middle East, Africa and Asia says SIPRI, 13 April 2015 (<http://www.sipri.org/media/pressreleases/2015/milex-april-2015>).